

ONGEBROKEN

Van frontlinie naar vrijheid

Marco Visser

“Ako ne znaš šta je bilo”

© 2026 Marco Visser

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Eerste druk 2026

Voorwoord

Dit boek is geen verhaal over oorlog.

Het is een verhaal over wat oorlog met een mens doet.

En wat er daarna overblijft.

Wat je in dit boek leest, is geen film, geen overdreven versie van de werkelijkheid en geen poging om dingen mooier te maken dan ze waren.

Dit is mijn verhaal.

Rauw.

Eerlijk.

Zonder filter.

Van een jeugd op de Veluwe, naar de frontlinies van Kroatië.

Van overleven in oorlog, naar het vinden van een plek in een wereld die doordraait alsof er niets is gebeurd.

Dit boek gaat niet alleen over wat ik heb meegemaakt.

Het gaat over wat dat met mij heeft gedaan.

Over verliezen.

Over doorgaan.

Over vallen en weer opstaan.

Maar ook over liefde, vaderschap.

En het opnieuw opbouwen van een leven wanneer alles veranderd is.

Ik schrijf dit niet om mezelf als held neer te zetten.

Integendeel.

Ik schrijf dit omdat dit de waarheid is.

Omdat sommige verhalen verteld moeten worden.

En omdat ik hoop dat, als jij dit leest, je begrijpt wat echte veerkracht betekent.

Niet perfect zijn.

Niet onbreekbaar zijn.

Maar blijven staan.

Wat er ook gebeurt.

Hoofdstuk 1

De stilte van Nunspeet

De ochtenden in Nunspeet hadden een eigen ritme.

Mist hing laag over de heide, alsof de wereld nog niet helemaal wakker wilde worden. Het geluid van vogels brak langzaam door de stilte, en ergens in de verte kraakte een tak onder het gewicht van een vroege wandelaar.

Voor de meeste mensen was het gewoon een dorp.

Voor mij was het de plek waar alles begon.

Ik werd geboren op 31 maart 1968, in een omgeving waar eenvoud de norm was en hard werken vanzelfsprekend. We hadden niet veel, maar wat we hadden, was echt.

Structuur.

Duidelijkheid.

Grenzen.

Als kind voelde ik me vrij. De Veluwe was mijn speelveld. Bossen, zandpaden, eindeloze ruimte. Ik kon uren verdwijnen zonder dat iemand zich zorgen maakte. Buiten zijn was geen activiteit, het was vanzelfsprekend.

Maar achter die vrijheid zat iets anders.

Iets wat ik toen nog niet kon benoemen.

Een drang.

Een gevoel dat er meer was dan dit dorp. Meer dan het leven dat voor veel mensen al vast leek te liggen. Alsof ik ergens wist dat mijn pad anders zou lopen, zonder dat ik kon uitleggen waarom.

Mijn ouders leerden me geen grote woorden. Geen theorieën over het leven.

Ze leerden me simpele dingen.

Je doet wat je moet doen.

Je geeft niet op. En je staat altijd weer op.

Dat waren geen lessen voor later.

Dat waren regels voor het leven.

Op school was ik niet de beste leerling, maar wel iemand die doorging. Ik gaf niet snel op. Als iets niet lukte, probeerde ik het opnieuw. En nog een keer. En nog een keer.

Niet omdat ik het leuk vond.

Maar omdat stoppen geen optie was.

Toch voelde ik al vroeg dat mijn leven niet binnen de grenzen van Nunspeet zou blijven. Waar anderen tevreden waren met voorspelbaarheid, begon het bij mij te wringen.

Ik zocht iets anders.

Iets groters.

Spanning.

Uitdaging.

Grenzen.

Niet om te bewijzen dat ik beter was dan anderen.

Maar om te ontdekken hoe ver ik zelf kon gaan.

Die drang werd sterker naarmate ik ouder werd. Ik zocht situaties op waarin ik getest werd. Fysiek, maar ook mentaal. Ik wilde weten wat er gebeurt als het moeilijk wordt.

Als het echt moeilijk wordt.

Want juist daar, merkte ik, werd alles helder.

Geen ruis. Geen twijfel.

Alleen focus.

Toen wist ik het nog niet.

Maar die zoektocht naar grenzen...

zou me verder brengen dan ik ooit had kunnen bedenken.

Hoofdstuk 2

De keuze

De eerste keer dat ik voelde dat mijn leven een andere richting op zou gaan, was geen groot moment.

Geen dramatische scène.

Geen plotseling inzicht.

Het was eerder een langzaam groeiend besef.

Alsof er iets in mij zat dat zich begon af te zetten tegen het voorspelbare.

In Nunspeet lag het leven grotendeels vast.

School. Werk. Gezin.

Een pad dat al generaties lang werd gevolgd.

Voor veel mensen gaf dat rust. Zekerheid. Structuur.

Maar bij mij begon het te wringen.

Ik wilde niet alleen bestaan.

Ik wilde voelen dat ik leefde.

Niet een beetje. Maar echt.

Die drang werd sterker naarmate ik ouder werd.

Ik zocht grenzen op. Fysiek, maar ook mentaal. Niet om te provoceren, maar om te testen.

Hoe ver kan ik gaan?

Wat gebeurt er als het moeilijk wordt?

Het antwoord fascineerde me.

Want juist daar, in die spanning, voelde ik me het meest scherp. Het meest aanwezig.

Alsof alles dan klopt.

Het leger kwam niet toevallig op mijn pad.

Het was geen impuls.

Het was een keuze.

Een bewuste stap richting iets wat moeilijk was.

Iets wat discipline vroeg. Iets wat karakter vormde.

Ik meldde me aan.

Niet omdat het makkelijk was.

Maar juist omdat het dat niet was.

De eerste periode was zwaar.

Fysiek, maar vooral mentaal.

Grenzen waarvan je denkt dat ze vaststaan, blijken ineens rekbaar te zijn.

En soms breken ze.

Ik zag mensen afhaken.

Sterke mannen. Fysiek indrukwekkend.

Maar niet bestand tegen de constante druk.

Het leger haalt alles bij je naar boven.

Ook de dingen die je liever niet ziet.

Twijfel.

Angst.

Vermoeidheid.

Maar ook iets anders.

Doorzettingsvermogen.

Ik ontdekte dat opgeven vaak geen fysieke grens is.

Maar een mentale keuze.

En dat, als je daar doorheen gaat...

er iets verandert.

Je wordt harder. Maar ook scherper.

Ik leerde luisteren zonder woorden.

Vertrouwen op instinct.

Beslissingen nemen wanneer er geen perfecte optie is—alleen een minder slechte.

Dat soort vaardigheden leer je niet uit een boek.

Die verdien je.

Toch had ik toen nog geen idee waar dit me uiteindelijk zou brengen.

Ik dacht dat ik mezelf aan het voorbereiden was op een carrière.

Op een toekomst.

Op stabiliteit.

Wat ik niet wist...

...was dat dit slechts het begin was.

Hoofdstuk 3

Aankomst in Kroatië

Augustus 1991.

De lucht voelde anders nog voordat ik het land echt binnen was.

De reis ernaartoe was geen rechte lijn. Frankrijk, Italië, Slovenië—grenzen die je passeert zonder stil te staan, maar die achteraf voelen als lagen die je afpelt.

Alsof je langzaam een andere wereld binnenstapt.

Ik kwam via het vreemdelingenlegioen.

Een keuze die voor buitenstaanders misschien extreem klinkt, maar voor mij logisch voelde.

Ik zocht geen veiligheid.

Ik zocht betekenis.

En die lag daar.

In Kroatië.

Toen we Zagreb bereikten, zag het er op het eerste gezicht nog normaal uit.

Mensen op straat.

Auto's die reden.

Cafés die open waren.

Maar onder die schijnbare rust zat spanning.

Je voelde het in alles.

Blikken die net iets te lang bleven hangen.

Gesprekken die stopten zodra je in de buurt kwam.

Een stad die wachtte op iets wat onvermijdelijk was.

Oorlog hing in de lucht.

Niet als een explosie.

Maar als stilte vóór de storm.

Ik herinner me het moment dat het echt binnenkwam.

Niet door wat iemand zei. Maar door wat ik zag.

Jonge mannen—sommigen nog jongens—die wapens droegen alsof het hun eerste werkdag was.

Geen helden. Geen filmbeelden.

Gewone mensen.

Met een taak die allesbehalve normaal was.

Daar stond ik dan.

Geen weg terug.

Ik had een keuze gemaakt—bewust.

Vecht voor vrijheid.

Die woorden klonken helder in mijn hoofd.

Simpel. Krachtig.

Maar de realiteit erachter was alles behalve simpel.

De eerste dagen waren verwarrend.

Informatie was fragmentarisch. Niemand had het volledige plaatje. Je hoorde verhalen, geruchten, halve waarheden.

Maar één ding was duidelijk:

Dit ging niet snel voorbij zijn.

De spanning bouwde zich op.

Je wachtte. Observeerde.

Bereidde je voor.

Maar niemand kon je echt vertellen wanneer het zou beginnen.

Of hoe.

's Nachts sliep je licht.

Elk geluid leek harder.

Elke beweging buiten kon iets betekenen.

Je lichaam stond continu aan.

Adrenaline zonder actie.

Dat is misschien wel het zwaarste begin.

Niet het vechten.

Maar het wachten.

En dan komt het moment.

Niet aangekondigd. Niet gepland.

Maar ineens is het er.

De eerste echte confrontatie vergeet je nooit.

Het geluid van schoten is anders dan in films.